

اجزا و اشکال قیاس اقترانی

به استدلال های زیر توجه کنید. چرا این استدلال ها دارای نتیجه نیستند؟

هر انسانی حیوان است. هر گیاهی نیازمند آب است.

<u>هر حیوانی جاندار است.</u>	<u>بعضی سنگ ها سفید نیستند.</u>
.	.
× × ..	× × ..

همانطور که ملاحظه کردید، نمی توان از دو قضیه ای که ارتباطی با یک دیگر ندارند و جزء مشترکی میان آن ها نیست نتیجه ای به دست آورد.

برای اینکه رابطه ی میان دو قضیه برقرار شود، باید جزء مشترکی میان آن ها وجود داشته باشد.

به عبارت دیگر لازم است موضوع یا محمول یکی قرین موضوع و محمول دیگری باشد. به همین دلیل به این نوع از قیاس قیاس اقترانی می گویند. به جزء مشترک میان دو قضیه (موضوع و محمول یکی که قرین موضوع و محمول دیگری است) ← « حد وسط » می گویند. حد وسط عامل ارتباط دو مقدمه است.

در مثال های زیر حد وسط را بیابید.

بعضی دانش آموزان تهرانی هستند.

- هر الف ب است.

هر تهرانی ایرانی است.

هر ب ج است.

بعضی دانش آموزان ایرانی هستند.

هر الف ج است.

منطق

در قیاس اقترانی:

حد وسط در هر دو مقدمه ذکر می شود اما در نتیجه نمی آید.
اجزای نتیجه در مقدمات بخش شده اند.

بعضی از حیوانات پرنده هستند.

همه ی پرندگان دارای بال هستند.

بعضی از حیوانات دارای بال هستند.

مدرسه مجازی اینو

■ مقدمه ی اول، مقدمه ی دوم و حد وسط را تعیین کنید.

هیچ الف ب نیست.

هر ج ب است.

هیچ الف ج نیست.

بعضی انسان ها دانشمند هستند.

هر انسانی حیوان است.

بعضی حیوان ها دانشمند هستند.

مدرسه مجازی آینو

اشکال قیاس اقترانی حملی

قیاس اقترانی حملی از لحاظ جایگاه حد وسط در دو مقدمه، چهار حالت پیدا می کند که به هر یک از این حالات یک شکل می گویند.

شکل اول : حد وسط در مقدمه ی اول محمول و در مقدمه ی دوم موضوع است.

شکل دوم: حد وسط در هر دو مقدمه محمول است.

شکل سوم: حد وسط در هر دو مقدمه موضوع است.

شکل چهارم: حد وسط در مقدمه ی اول موضوع و در مقدمه ی دوم محمول است.

اشکال قیاس اقرانی حملی

شکل اول	شکل دوم	شکل سوم	شکل چهارم	
- الف ب -	- الف ب -	- الف ب -	- الف ب -	مقدمه ی اول
- ب ج -	- ب ج -	- ب ج -	- ب ج -	مقدمه ی دوم
- الف ج -	- الف ج -	- الف ج -	- الف ج -	نتیجه

هر انسانی حیوان است. هیچ سنگی حیوان نیست.	شکل دوم	هر حیوانی نیازمند اکسیژن است. هر انسانی نیازمند اکسیژن است.	شکل اول
هر حیوانی جاندار است. بعضی مهره داران حیوان هستند.	شکل چهارم	هر حیوانی جاندار است. بعضی حیوان ها آیزی هستند.	شکل سوم
∴ هیچ انسانی سنگ نیست.		∴ هر انسانی نیازمند اکسیژن است.	
∴ بعضی جانداران مهره دار هستند.		∴ بعضی جانداران آیزی هستند.	

■ شکل قیاس های زیر را مشخص کنید: (نکته ی سطح بالا)

هیچ ج الف نیست.

بعضی د ج است.

بعضی د الف نیست.

بعضی ب الف است.

هر الف ج است.

بعضی ج ب است.

نکته: باید دقت کنیم که مقدمه ی اول مقدمه ای است که موضوع نتیجه در آن است و مقدمه ی دوم مقدمه ای است که محمول نتیجه در آن است. (این نکته در تشخیص شکل اول یا چهارم بودن قیاس اقترانی اهمیت دارد.)

